

Økolog af hjertet

- Når dyrene har det godt, så har vi mennesker det også godt. Derfor mener jeg, man skal blive økolog af hjertet, siger fjerkræavleren Jørgen Lodberg, som forlod fiskerierhvervet for at blive økolog.

2 HØNS LEVER I LUKSUS

Billigt foder ved døren

- Det er en nem måde at lave sit eget foder på, siger kødproducent Søren Christensen, som har Limousinekøer og stude på græs en stor del af året på et 200 ha stort naturareal.

4 BÆREDYGTIGHED ER NØDVENDIG

Bedre bundlinje som mål

- Om fem år forventer vi et forbedret resultat på omkring 400.000 kr. i forhold til konventionel drift, siger mælkeproducent Esben Lauridsen, som har økonomi som drivkraft bag omlægning.

5 KLAR TIL NÆSTE BØLGE

den grønne vej

16. dec. 2011
nr. 1

Helt ny slags landmænd ser på omlægning

- Det vælter ind med landmænd, der vil have undersøgt, om deres bedrift kan lægge om til økologi, siger Erik Andersen, chef for Jysk Økologi, en af de tre virksomheder der gennemfører omlægningscheck

- Og det interessante er, at vi møder nogle helt andre typer landmænd end dem, vi traditionelt har talt med, siger Sven Hermansen, chefkonsulent ved Økologisk Landsforening, der også gør det.

- Økologien er blevet eet af flere mulige fremtidsscenarier.

- Vi har mødt mange svineavlere, der står midt i 2013-problematikken, hvor de skal slippe søerne fri. Spørgsmålet er så, om de ikke skal gå hele vejen og lægge om.

En anden type er en ejendom på f.eks. 120 malkekøer. Hvad skal der ske? Skal der – og kan

der – investeres massivt og køres op på måske 400 køer? Skal man fortsætte med nudrift/afvikling, eller skal man gå over på økologi?

- Den slags landmænd er mindre ideologisk motiverede end dem, vi traditionelt har mødt. Det gælder også en anden type, hvor man på meget store bedrifter, vi kan jo kalde den Jysk Gris A/S, undersøger, om man skal opbygge en parallel produktion – f.eks. som JyskØkogris I/S.

- Det er en udfordring, hvor kvaliteten skal sikres, så risiko for fejl og dårlig økologi minimeres, siger Hermansen.

- Og endelig møder vi stadig flere, hvor banken har sagt, at det kunne være en god ide at checke mulighederne i at lægge om til økologi.

Det er jo så enkelt, at selv en bankmand kan forstå det:

Økologi giver større omsætning pr. enhed.

sb@okologi.dk



HVORFOR VÆLGE ØKOLOGI?

Mange har gjort det, mange overvejer det, og nogle vil overhovedet ikke tænke på det. Hvad får landmænd til at lægge om til økologi - eller til aldrig at ville gøre det.

Vi vil gerne undersøge holdningerne til omlægning.

Besvar spørgeskemaet på bagsiden eller gå ind på <http://bit.ly/dinholdning> og svar her. Så deltager du i lodtrækningen om en Ipad.

Eksport bliver økologiens nye motor

EKSPORT: Det bliver formentlig den store tyske indkøbsmuskel, der kommer til at trække en stor del af fremtidens omlægning i Danmark

Af Jakob Brandt

2011 vil vise et mindre fald i indvejen af økologisk mælk på ca. en halv procent, men det vender allerede næste år. Det venter både de økologiske mejerier og seniorkonsulent Ejvind Pedersen fra Landbo & Fødevarer.

Siden økologien begyndte at vokse tilbage i 1990'erne, er det den økologiske mælkeproduktion, der har trukket udviklingen. De økologiske mejerier år efter år øget indvejen, og de forventer at komme tilbage på vækstsportet.

I Danmark er syv procent af detailsalget af fødevarer i dag

økologisk, og trods finans- og gældsrisik fortsætter økologien med at vinde markedsandele fra de konventionelle fødevarer. Det er en af årsagerne til, at mejerierne forventer, at der i fremtiden bliver behov for at øge mælkeproduktionen. Men i takt med at økologiandelen vokser på hjemmemarkedet, nærmer den sig et mætningspunkt i flere varekategorier. I dag er hver tredje l drikkemælk økologisk, og mejeriernes optimisme bygger derfor ikke mindst på positive forventninger til udviklingen på eksportmarkedet.

Mangler råvarer

- Hvis salget af økologiske mejeriprodukter for alvor skal løfte sig i de kommende år, er det eksporten, der skal drive det, er den enslydende melding fra de økologiske mejerier. Samme melding lyder fra Randi Kok, daglig leder af Friland

A/S, der er en af verdens største økologiske kødproducenter. - Væksten kunne have været langt større på vores produktområde, hvis vi havde adgang til flere danske råvarer. Så der er brug for, at alle er med til at sikre betingelser for producenterne, der kan være med til at skabe et stærkere råvaregrundlag for at kunne udnytte det store eksportpotentiale på vareområdet, siger hun.

Eksporten vokser

Sidste år voksede den samlede danske økologiske eksport med 15 procent, og næsten halvdelen af de økologiske fødevarer fra Danmark havner på tyske tallerkner.

Både Thise Mejeri og Arla Foods er i øjeblikket meget aktive syd for grænsen, hvor de tyske økologer ikke kan følge med den voksende efterspørgsel fra 80 mio. forbrugere.

Økologer har gang i butikken

AFSÆTNING: Hver fjerde gårdbutik er økologisk. Også stalddørssalg og turisme vinder frem på økologiske bedrifter

Økologiske landbrug er meget mere end dyr i stalden og korn på markerne. Mange landmænd forarbejder selv gårdens råvarer og sælger grøntsager og æg ved stalddøren. Eller de tager skridtet videre og indretter en egentlig gårdbutik.

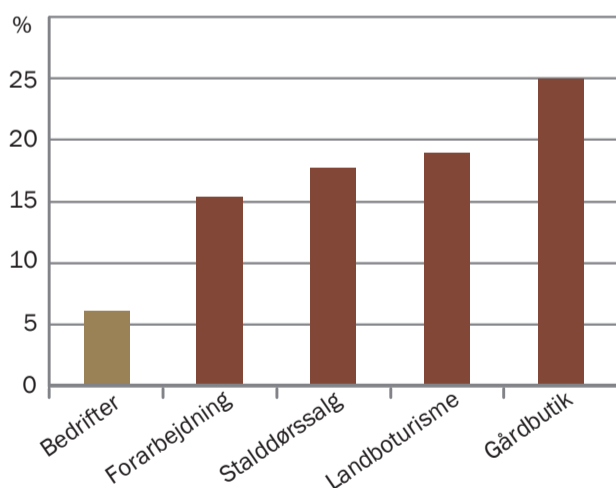
Ifølge en analyse fra Danmarks Statistik er økologerne overrepræsenteret i gruppen af bedrifter med sideaktiviteter knyttet til direkte salg og turisme.

Hele 25 procent af gårdbutikkerne ligger på økologiske brug. Det er bemærkelsesværdigt i betragtning af, at kun lidt over seks procent af danske landbrug er økologiske. Stalddørssalg forekommer på i alt 1.576 bedrifter. Af disse er 15 procent økologiske.

Og økonomisk set er der ikke tale om ubetydelige sideaktiviteter. Forarbejdning og salg af produkter fra gården giver mange steder et betragteligt bidrag til omsætningen. 42 procent af bedrifterne, der selv forarbejder deres produkter, henter mere end halvdelen af omsætningen herfra. Det samme gælder 33 procent af bedrifterne med gårdbutikker.

kmn@okologi.dk

Sideaktiviteter på økologiske landbrug
Økologiske bedrifter er overrepræsenteret blandt landbrug, der forarbejder og/eller sælger gårdens produkter direkte. Det samme gælder for turismeaktiviteter.



Fiskeren fra Hvide Sande blev økologisk fjerkræavler

HØNS: Jørgen Lodberg er økolog med holdning og hjerte, men han betoner samtidig, at det også er sund forretning at investere i dyrevelfærd og sundhed

Af Erland Rasmussen

Det er med stolthed i stemmen, Jørgen Lodberg peger ud i flokken af sine brune Lohmann.

- Prøv at se, siger han. De er 55 uger og stadig fuldfjerede.

Man er ikke i tvivl, når man besøger Jørgen Lodberg og Vinding Landæg, at her opdrættes sunde dyr med intakt fjerdragt, stærke ben og vinger. De økologiske høns, hønniker og kyllinger lever da også med Jørgen Lodbergs egne ord et 'lüksusliv' med god plads og dejlige udearealer på bedriften Spaabæk Lille og den nyerehvervede Store Spaabæk på hver sin side af Skjervevej lidt syd for Holstebro.

Starten var en gru

Dyrenes sundhed og velfærd er nemlig alfa og omega for den 50-årige Jørgen Lodberg, der i 1996 forlod en tilværelse som fisker med egen kutter i Hvide Sande til for-

del for et liv som økologisk landmand med speciale i æg, økohøns og kyllinger.

Jørgen Lodberg husker med en vis gru tilbage på starten med 11.000 burhøns og 4.000 skrabe høns.

- Vi havde svært ved at se dem gå i burene. Dyrene ville så gerne ud, husker han. Målsætningen var egentlig at satse på fritgående høns. Men da chancen for en økologisk kontrakt bød sig, slog Jørgen Lodberg straks til.

Stadig en hobby

Omlægningen blev foretaget i efteråret 1997 med 9.000 økologiske høner.

- Det var jo noget helt andet. Hønsene kom ud at gå, og de fik det væsentligt bedre. Og

når dyrene har det godt, så har vi mennesker det også godt. Derfor mener jeg, at man skal blive økolog af hjertet. Er man først det, så griber det om sig, så man f.eks. også køber økologiske varer privat.

- Det er rigtigt, at det også handler om forretning. Men som økolog skal du have den indstilling, at dit arbejde er din hobby. Jeg havde også høns, da jeg var dreng. Det er stadig en hobby, selv om jeg holder høns på et noget andet plan, griner Jørgen Lodberg.

Udvidet og ændret

Det er gået slag i slag med at udvide og ændre bedriften, siden Jørgen Lodberg overtog den.

Bygholm går økologivejen

Interessen for økologi blandt unge og kommende landmænd er nu så stor, at Bygholm

Landbrugsskole gør økologisk jordbrug til en obligatorisk del af den første del af landmandsuddannelsen og en fast, valgfri linje på de sidste.

- Vi skal ikke være Danmarks økologiske landbrugsskole - det er Kalø allerede - men interessen for økologi er vokset både blandt de unge og i samfundet som helhed, så vi synes, tiden er inde til at løbe økologien i gang her på Bygholm. Vi er godt klar over, at vi måske ikke får fyldt alle pladser op lige med det samme, men vores bestyrelse er indstillet på, at vi må investere i økologien og har accepteret, at det kan komme til at koste lidt penge, indtil holdene bliver fyldt helt op, siger forstander Kaj Aage Højgaard.

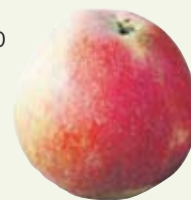
” Interessen for økologi er vokset

Frugtstøtte er på trapperne

Fødevareministeriet har sendt et forslag til etableringsstøtte til økologisk frugt til godkendelse i EU. Ifølge dette kan nye tilplantninger med bærbuske og frugttræer udløse tilskud i størrelsesordenen 8.000 til 150.000 kr./ha.

Forslaget opererer med tre støttesatser - én til surkirsebær, solbær, ribs og stikkelsbær, én til hindbær, blommer, blåbær og sødkirsebær, og endelig én til pærer og æbler.

Der er afsat omkring 5 mio. kr. i hhv. 2012 og 2013 til formålet.



Omlægning er godt for klimaet

Effekten på klimaet af at fordoble det økologiske areal er 244.500 ton CO₂-ækvivalenter, som ikke bliver udledt. Det viser beregninger fra Videncentret for Landbrugs økologiafdeling. Forudsætningerne for beregningen er, at fordoblingen sker ved at omlægge konventionelle planteavlbedrifter, og at disse udlægger 25 procent kløvergræs i sædskiftet i gennemsnit.

244.500



Jørgen Lodberg bruger megen tid hos dyrene med kontrol af sundhed og velfærd.

Året efter starten blev det ene hus nedlagt, der blev bygget veranda på det andet, så der var plads til 9.000 under ét tag.

I 2001 begyndte Jørgen Lodberg med produktion af hønniker, fordi det ikke var nemt at få en ordentlig kvalitet. I starten var det blot til ham selv, men siden spurgte andre, og det greb om sig. Der produceres brun Lohmann, Isahøns samt hvid Lohmann og hvid Hisex. Med det nye hus fra 2011 på 1.700 kvadratmeter er der plads til 24.000 opdræt. Målet er at nå op på en tredjedel af markedet for produktion af hønniker.

Sundhed belønnes

Slagtekyllinger er et nyt til-

tag på bedriften. Jørgen Lodberg har haft to hold til Rose Poultry i år. I den forbindelse har han afprøvet en ny slags strøelse fra firmaet AJ Energi, som er lavet på baggrund af knust rapshalm. Produktet binder fugt, suger ammoniak og resulterer i færre svidninger af kyllingernes trædepuder samt bedre lugt i stalden.

- Det har været rigtigt interessant at prøve med økologiske kyllinger. Her bliver vi belønnet med tillæg, når trædepuderne er i orden, forklarer Jørgen Lodberg, som regner med at fortsætte med slagtekyllinger, hvis der ikke bliver fyldt op med hønniker.

Lettere at omlægge væksthuse

ØkologiErhvervskontoret (tidligere Plantedirektoratet) har besluttet, at man kan omlægge bundjorden i væksthuse samtidig med at man dyrker økologiske kulturer i lukkede bede ovenover. På den måde kan husene udnyttes til økologisk produktion gennem hele omlægningsperioden.



Pioner med etagesystem

I 2010 indførte Jørgen Lodberg som den første økolog etagesystem fra Landmeco i alle opdrætshuse.

- Etagesystemet betyder, at kyllingerne får lært at flyve op og holde fast allerede fra de er små, og så er de træne- de, når de kommer ud til kunderne. Det er en fordel, fordi mange ægproducenter også er begyndt at sætte systemet ind. Det giver dyrene stærkere ben og vinger, forklarer Jørgen Lodberg.

Han mener, det er sund fornuft at investere i velfærd og sundhed.

- Jeg får flere kunder, og jeg får lov til at beholde de kunder, jeg har, fordi vi gør mere i forhold til konkurrenterne.

Pakkeri med vægt

For fire et halvt år siden investerede han i en pakkemaskine med vægt. Det har sparet tre en halv arbejdstime pr. dag. Dertil kommer, at man kan se, hvis æggene falder i vægt, og der er problemer med foderet. Han tilsætter ekstra majs til foderet for at få en gul blomme samt ærter og korn og frisk ensilage dagligt.

Udvikling er et must

Jørgen Lodberg finder det afgørende at satse på udvikling og innovation. Ikke kun på grund af dyrevelfærd, men også for at blive mere effektiv af hensyn til økonomien.

- Økonomien er brugelig, lyder det på jysk fra Jørgen Lodberg. Men det er klart, vi skal rationalisere, være bedre og følge med udviklingen – ellers bliver vi kørt over. Fordi man er økolog, så kan man ikke læne sig tilbage. Vi skal være ligeså professionelle som det konventionelle landbrug. Holdning er ikke tilstrækkeligt – det er også forretning.

Jørgen Lodberg har rationaliseret, så bedriften i dag er nemmere at passe, end den har været.

Til ejendommen hører i alt 50 ha, men det meste er bortforpagtet til en kvægø- kolog. Kun seks ha anvendes

til produktion af ensilage.

- Jeg vil hellere bruge tiden på dyrene end på at sidde på en traktor, siger Jørgen Lodberg.

En lys fremtid

Jørgen Lodberg ser lyst på sin økologiske fremtid, fordi krisen ikke har ramt afsætningen af økologi.

- Der er fremgang i salget af økologiske æg og slagtekyl- linge. Her vil folk trods alt ikke spare, siger Jørgen Lodberg, der dog håber på stigende priser på æg på grund af de meget høje foderpriser.

Fakta:

Jørgen Lodberg overtog en konventionel fjerkræbedrift i 1996 og omlagde den til økologisk drift efteråret 1997.

Navn: Vinding Landæg, Skjernvej 202, 7500 Holstebro

Ejendomme: Spaabæk Lille og Store Spaabæk

Areal: 50 ha, heraf 6 ha til foder, resten bortforpagtet

Besætning: Otte huse til hønniker med plads til 72.000 pr. rotation

Racer: Brun Lohmann, Isahøns + hvid Lohmann og hvid Hisex.

Medhjælp: 2 heltid + 2 løsarbejdere

Mejerier kigger mod syd

EKSPORT: Arla og Thise har fået solidt fodfæste på det tyske marked og forventer fortsat vækst

Af Jakob Brandt

Lige her og nu mangler hverken Arla eller Thise nye leverandører af øko-mælk, mens Naturmælk tager en enkelt omlægges ind ved årsskiftet.

- På den korte bane har vi den mælk, vi skal bruge, siger Peter Giørtz-Carlsen, hjemmemarkedsdirektør i Arla Foods, som i øjeblikket udnytter ca. 90 pct. af selskabets økologiske indvejning.

Nye innovative produkter og et bredere sortiment skal i de kommende år være med til at øge Arlas salg af økologiske mejeriprodukter på hjemmemarkedet, men ifølge de økologiske mejerier ligger det største vækstpotentiale helt klart uden for landets grænser.

- Dér, hvor vi fremover kommer til at drive en udvidelse af økologien, bliver på eksporten, fastslår pressechef Theis Brøgger fra Arla Foods. Enslydende meldinger lyder fra Thise Mejeri, som i lighed med Arla er i færd med at etablere et solidt fodfæste på det tyske marked.

Arla laver eget brand

En arbejdsgruppe i Arla er snart færdig med en ny økologistrategi for det tyske marked, hvor mejeriselskabet har overtaget flere lokale mejerier. De har ingen økologisk indvejning af betydning, og derfor vil det fortsat være danske økologer, der leverer

hovedparten af råvarerne til Arlas tyske kunder.

Hidtil har Arla solgt dansk øko-mælk og smør til tyske kæders egne mærker, men som en naturlig konsekvens af den øgede tilstedeværelse på det tyske marked sadler Arla nu om.

- Vi vil prøve at øge fokus på egne økologiske varemærker i stedet for kun at sælge private label. Lykkes det, vil det betyde meget for vores indvejning af øko-mælk i Danmark, forudser Theis Brøgger.

Vækst hos Thise og Naturmælk

Også Thise har store forventninger til eksporten.

- Ca. 20 pct. af vores produktion går til eksport til især Tyskland og Holland, og det er på eksportmarkedet, at væksten ligger, siger mejerichef Poul Pedersen.

Thise har især succes med at sælge forædlede produkter som smør og ost, og mejeriet må med mellemrum melde udsolgt af den populære Vesterhavsost.

- Vi arbejder både på at udvikle nye produkter til vores nuværende kunder og på at finde nye kunder, siger mejerichefen, der på årsplan skal finde afsætning for en indvejning på 90 mio. kg. mælk.

- Vi skal lige lave lidt mere ost, før vi får brug for flere leverandører, lyder meldingen fra mejeriet på Salling, mens Naturmælk i Sønderjylland øger antallet af leverandører fra 31 til 32 ved årsskiftet.

Oksefars er det største hit

Efter nogle år med stagnerende omsætning af økologisk oksekød, voksede omsætningen hos Friland A/S i det seneste regnskabsår med 21 pct. til 115 mio. kr. Det er en vækst på 17 pct. i forhold til sidste år, og hakket oksekød bidrager med ca. 75 pct. af oksekøds-omsætningen på det danske marked. Langt hovedparten bliver solgt via dagligvarehandlen, og selv om salget af økologisk oksekød til foodservicebranchen voksede med 65 pct., udgør det stadig kun en lille del af Frilands økologiske oksekødssalg.

Kigger man udelukkende på hvilke produktionsgrene, der har oplevet den største vækst, kommer de økologiske stude og kvier ind på en fornem førsteplads med en vækstrate på 41 pct. I alt blev der slagtet 6.200 stude og kvier.

Det offentlige skruer op for økologien

I den nye finanslov har regeringen afsat 72 mio. kr., som er øremærket nye økologiske initiativerne. Pengene skal blandt andet gå til at støtte omlægning til økologi i offentlige køkkener og kantiner, øget eksportstøtte samt ny teknologi. Ifølge fødevareminister Mette Gjørskov er det dog kun startskuddet til regeringens grønne omstilling.

72 mio.

Det flade land med det gode græs fik ham til at lægge om

KØD: Søren Christensen udnytter gårdens beliggenhed med marker ned til Skjern Å optimalt med Limousine-køer og stude på afgræsning det meste af året

Tekst og foto: Erland Rasmussen

De fugtige, lavtliggende og flade jorder ved Skjern Å duer ikke til alle former for landbrugsproduktion. Til gengæld egner de naturskønne engarealer sig fortrinligt til afgræsning og bliver dermed pludselig en attraktiv beliggenhed, når det gælder opdræt af økologisk kødkvæg. Søren Christensen, 48 år, er en af de landmænd, som har en ejendom ved Skjern Å. Han startede netop for alvor med kødkvæg for at tilpasse driften af slægtsgården Aanumgård bedre til beliggenheden.

Tre x malkning

Aanumgård, hvor Søren Christensen er 7. generation, havde ellers altid været drevet med en besætning af konventionelt malkekøer. Søren Christensen startede som selvstændig på gården i 1993. Dengang var der 50 malkekøer i bindestald. Og så gik det ellers slag i slag. I 1997 udvidedes produktionen til 72 køer. I 2000 kunne der malkes tre gange svarende til 80 køer. Fra 1997-2004 blev jorden lejet ud, og alt grovfoder leveret udefra.

Behov for at tænke

I disse år fortsatte produktiviteten med tre daglige malkninger.

- I 2004 valgte vi så at vurdere på, hvad det i grunden var, vi ville med vores tilvæ-

relse. Vi stod med en bindestald og skulle finde ud af, om vi skulle bygge nyt eller gøre noget helt andet, husker Søren Christensen. Resultatet blev, at kvoten blev solgt samme år.

Omlagde i 2007

I forvejen var der på Aanumgård lidt kødkvæg. I 2004 startedes derfor produktion af tyrekalve samtidig med kviehotel. I årene derefter kom besætningen op på et par hundrede kvier og et par hundrede tyrekalve til slagting. Men fra 2006 til 2007 studedes tyrekalvene, og kviehotellet blev droppet i 2007. Samme år blev omlagt til økologi og besætningen af kødkvæg udvidet. I 2010 bestod produktionen af en limousinebesætning på 110 køer plus opdræt.

Billige fodringer

Men hvad var baggrunden for at lægge om til økologi? - Det var på grund af ejendommens beliggenhed og Skjern-projektet (Naturgenopretning af Skjern Å, red.), at vi kunne se muligheder i at udnytte de mange hektar i området tæt på til at lægge om med kødkvæg til afgræsning. Dermed kunne vi hente nogle billige fodringer. Samtidig var det også fint at lægge om til økologi i 2007, fordi man kunne få en merpris for sine dyr, forklarer Søren Christensen.

Selvforsynende

Produktionen er udviklet og tilrettelagt sådan, at Aanumgård i princippet er selvforsynende med foder. Dyrene lever af græs om sommeren og om vinteren af ensilage og helsæd samt hø, som bjærges på de naturplejede arealer. Det gælder også opdrættet. I produktionen indgår 90 hektar, som Søren Christensen selv ejer, og

Fakta:

Søren Christensen er 7. generation på Aanumgård, som han overtog i 1993.

Navn: Aanumgård, Aanumvej 150, 6900 Skjern

Areal: 90 ha + 60 ha i leje + 200 ha i naturpleje, Skjern Enge

Besætning: 110 Limousinekøer plus opdræt

Salgsafgrøder: Lucerne, ærter, frøgræs til høst og korn a 10 ha – 10 ha lejes ud til gulerødder

60 hektar, som lejes. Dertil kommer, at Aanumgaard har naturpleje på 200 hektar i Skjern Enge.

- Det er en nem måde at lave sit eget foder på. Vi køber ikke foder ind. Dyrene lever udelukkende af grovfoder, både køer, kalve og hele vejen op. Vi studer de fleste af tyrekalvene, som så kan bruges til at afgræsse på engarealerne, uddyber Søren Christensen, der i øvrigt passer bedriften uden fast medhjælp.

De bedst egnede arealer, det vil sige de højest liggende, anvendes til salgsafgrøder som lucerne, ærter, frøgræs til høst og korn – hver sort med 10 hektar. Et tilsvarende areal lejes ud til gulerødder. Desuden 30 hektar til afgræsning, 30 hektar til slet og 30 hektar helsæd. Aanumgård anvender det dårligste hø med ringeste foderværdi til strøelse.

Dyrene flyttes

Sommeren er travl på Aanumgård med at slå både græs og hø. Der skal nemlig meget til for at dække gårdens foderbehov. Arealer skal tages ud til slet, og der

skal slås græs til hø. Derfor må dyrene flyttes meget rundt i løbet af sæsonen. Og selv om der om sommeren er tale om ikke mindre end 200 dyr, så er det er slet ikke så besværligt, som det lyder, forsikrer Søren Christensen. Dyrene er vant til at blive flyttet. Mange af dyrene har prøvet det så mange gange, at de kommer af sig selv, når de ser Søren Christensen.

Køerne har det godt

Om vinteren er det kun opdrættet, der er på stald. Køerne, derimod, går i løsdrift med adgang til udearealer. - Køerne har det godt med adgang til udearealer hele

året rundt. Det gør også, at vi ikke har voldsomme problemer med sygdomme. Det eneste, vi sådan set bruger penge på, er at få studet vore tyrekalve, forklarer Søren Christensen og nævner lidt lungebetændelse i ny og næ som uundgåelig. Køerne kælder uden hjælp – også i 20 graders frost.

Arbejdslivet for landmanden på Aanumgård er i dag noget forskellig fra dengang, Søren Christensen startede.

- Vi har en spændende hverdag. Det er en lidt anden måde at drive en bedrift på. Men det er fantastisk at se sådan en flok, der går og græsser på nogle gode

græsarealer, siger Søren Christensen og tilføjer, at driftsformen passer fint til hans temperament. Det giver frihed til andre ting, fordi man ikke er så bundet.

Modner på krog

Afsætningen af produktionen sker på kontrakt til Fri-land. Dertil kommer, at Søren Christensen sammen med en håndfuld kolleger har indledt et samarbejde med en slagter i Videbæk om at sælge kød under konceptet Økogårdene Skjern Å. Her er der tale om kød af ganske særlig kvalitet, der krogmodner i lang tid.

- Vi tilbyder lokale råvarer, produceret på eget foder uden tilsætning. Det er den historie, vi sælger gennem vores gårdbutik, og vi synes selv, at konceptet er et godt initiativ, uddyber Søren Christensen.



Mange på spring til at lægge om

Arla Foods har i øjeblikket ca. 100 andelshavere, der har tilkendegivet, at de er interesserede i at omlægge til økologi. Ifølge pressechef Theis Brøgger er der tale om en helt uforpligtende liste, og der er meget stor forskel på, hvor omlægningsparate bedrifterne er.

- Nogle er klar til at lægge om i morgen. Andre har endnu ikke fået lavet et omlægningstjek, siger pressechefen. Hvem der først bliver indlemmet i Arlas økologiske leverandørkorps, når selskabet på et tidspunkt får behov for mere mælk, vil formentlig afhænge af, hvordan bedriften ligger i forhold til mælkeruterne.



Gryn og mel er de største produkter

Lantmännen Cerealia driver valsemøller i både Norge, Sverige og flere andre lande, og der foregår en vis koordinering af råvareindkøbet på tværs af landegrænserne. Men for at sikre stabile leverancer og en tæt dialog med de lokale leverandører, er hovedparten af kornindkøbet fastforankret i det enkelte land. I Danmark er ansvaret lagt i hænderne på indkøbschef Ivan Pedersen.

Hvis det var muligt, ville han af flere årsager helst hente alt brødkornet i nærområdet, men i år, hvor en stor del af hvedehøsten regnede væk, har Ivan Pedersen rettet blikket mod kornmarker i så fjerne egne som Kazakstan. På den måde sikrer han, at kornmangel ikke får de store valser til at holde stille, og den høje kazakhanske kornkvalitet gør det muligt at iblande mere dansk produceret korn uden at gå på kompromis med slutkvaliteten i de færdige melprodukter.

Økologi fribillet til CAP-reform

Økologiske landmænd slipper relativt billigt i det forslag til ny grøn reform af landbrugsstøtten, som EU-Kommissionen netop har offentliggjort. 30 procent af landbrugsstøtten skal ifølge forslaget bruges til at gøre landbruget mere grønt. Det skal ske ved at bevare permanente græsarealer, dyrke mindst tre forskellige afgrøder på bedrifterne og afsætte syv procent af arealet til grønne tiltag. Men den grønne pakke kommer ikke til at gælde for økologer, fordi Kommissionen forlods definerer økologien som grøn.

Landmanden på Aanumgård fastslår dog samtidig, at et koncept med økologisk kvalitetskød ikke sælger sig selv i dagens Danmark.

- I disse tider går forbrugerne efter prisen. Man kan undre sig over, at noget af det bedste kød, der produceres i Danmark, sælges til Italien og Spanien, hvor de i grunden ikke har noget at købe for. Det er bare ærgerligt, men sådan er det.

Markedet bestemmer

Søren Christensen mener i det hele taget, at det er markedskræfterne, der bestemmer, hvad landbruget skal producere.

- Det er vigtigt, vi har et erhverv, der kan producere det, samfundet og omverdenen efterspørger. Og så kan man jo tage det valg, om man vil være økolog eller konventionel. For nogle ligger det til højrebent at være økolog, for andre at være konventionel. Men der skal være en efterspørgsel for at kunne have en produktion.

Søren Christensen betoner samtidig vigtigheden af, at landbruget har lige vilkår at producere under. I den forbindelse nævner han særegnen om økologer omkring gyllen om foråret som et eksempel, der skaber "unødvendig fnidder-fnadder" landmænd imellem.

- Jeg er træt af, man hele tiden sidder og bekrieger hinanden. Ingenting er uundværligt i denne verden, hvor der skal produceres flere og flere fødevarer, og det kan vi gøre på hver sin måde. Både det økologiske såvel som det konventionelle landbrug skal have ordentlige vilkår at producere under, for der er brug for begge dele, mener Søren Christensen.

Søren Christensen er 7. generation på Aanumgård ved Skjern Å, hvor han i dag driver en bedrift med 110 Limousinekøer plus opdræt.



Esben Lauridsen på vej som økologisk mælkeproducent. Fremover skal de 185 Jerseykøer på afgræsning på arealer, der ligger bekvemt tæt ved stalden.

Økonomi drivkraft bag omlægningen

MÆLK: Sønderjysk landmand regner med markant bedre bundlinje som økologisk mælkeproducent

Tekst og foto:
Erland Rasmussen

Hos 36-årige Esben Lauridsen på gården Immervad mellem Vojens og Rødekro er der ikke langt fra tanke til handling, når det gælder fremtiden for bedriften.

I marts 2011 fremlagde Esben sin ide om at blive økologisk mælkeproducent på et strategimøde med konsulenten fra den lokale landboforening, i maj var der omlægningstjek - og i juni begyndte omlægningen.

Første leverance økologisk mælk fra de 185 Jerseykøer på den 136 ha store Immervad er sat til 1. december 2012. Esben Lauridsen har nemlig fået en aftale med Naturmælk om at aftage mælken. Han har også en forhåndsftale om forpagtning af yderligere 60 ha - der i

øvrigt allerede er omlagt til økologi.

Forbedret indtjening

Den sønderjyske landmand lægger ikke skjul på, at det i første omgang mere er økonomi end holdning, der får ham til at sadle om. Målet er, at den økologiske drift skal kunne aflæses tydeligt på bundlinjen.

- Om fem år forventer vi et forbedret resultat på omkring 400.000 kr. i forhold til konventionel drift, betoner Esben Lauridsen.

Uheldig timing

En forbedring af produktion og bundlinjen har været et mål for Esben Lauridsen, siden han blev selvstændig.

- Vi overtog gården i 2009, da alt var på vej ned.

Aftalen var lavet længe før, og så var der jo ingen vej tilbage, og det var bare med at komme i gang, konstaterer Esben Lauridsen, der dog er godt kendt med bedriften, idet han har arbejdet i 14 år på Immervad før overtagelsen.

Ideen spirede

Esben Lauridsen deltog sidste år i BundlinjeMatchen, som han i øvrigt blev en suveræn vinder af, og det var i forbindelse med fortsættelsen af projektet i år, at de økologiske ideer begyndte at spire hos landmanden.

- Vi ville egentlig gerne bygge en ny stald, men det ville ikke være realistisk som nyetableret at forrente i disse tider. Men vi fandt ud af, at vi med den eksisterende stald kunne få en optimal udnyttelse og bedre økonomi med økologi, og så til en noget lavere investering på 250.000 kr. til nye, tykkere gummimadrasser til køerne, forklarer Esben Lauridsen.

Ikke for hellige

Esben Lauridsens kone, Maria, har også deltaget i overvejelserne om den fremtidige strategi for bedriften. Og selv om hun er gymnasielærer, ved hun alligevel, hvad der er op og ned på en kostald, fordi hun ligesom Esben har en baggrund på Lyngby Landbrugsskole

- hvor parret i øvrigt mødte hinanden.

For Esben Lauridsen er det vigtigt at understrege, at han gerne vil lægge navn til den måde, han har drevet konventionel mælkeproduktion på.

- Vi skal ikke blive for hellige. Vi var rimeligt bæredygtige. Selvfølgelig blev der sprøjtet og kunstgødet, men langt hen ad vejen var det begrænsede mængder. Derfor er springet mellem at være økolog og konventionel ikke særlig stort med køerne, siger Esben Lauridsen.

Den næste bølge

Esben Lauridsen tror, at der vil komme en ny bølge af omlægninger til økologi ikke mindst på grund af politikernes bevågenhed over for emnet.

- Vi kan jo se, at uanset om det er den ene eller den anden regering, så har politikerne en ide om, at vi skal være økologer. Vi vil gerne være med som de første i den nye bølge, der vil komme. Så får vi måske et forspring, der giver os mulighed for at overleve, når vi

er to-tre år foran og har gjort overvejelserne og overstået startvanskelighederne, mener Esben Lauridsen.

Pas på støtten

Den vordende økologiske landmand vil samtidig gerne sende et signal til politikere og regering om, at man bruger statsstøtte med besindighed, når økologien skal fremmes.

- Vi skal passe på med, at det ikke bliver støtte-kroner, der driver den økologiske omlægning. Det skal være drevet af forbrugerne og afsætningen. Det er unfair, hvis økologien får mere statsstøtte end det konventionelle landbrug, mener Esben Lauridsen.

Intet bøvl

Endnu har arbejdet med omlægningen været begrænset. Esben Lauridsen har siden 1. juni undladt at sprøjte og kunstgøde, og så har han indkøbt en smule økologisk græsfrø til såning.

- Det har ikke været særlig bøvlet indtil videre. Men der har heller ikke været noget større tjek eller papirarbejde endnu, siger Esben Lauridsen, der glæder sig til at prøve kræfter med økologien.

Fakta:

Navn: Immervad,
Hørvejen 14, 6500
Vojens

Areal: 136 ha + 60 ha på
vej i forpagtning

Besætning: 185
Jerseykøer

Ydelse: 8000 kg EKM
(konventionel)

Medhjælp: 1
medarbejder 37 timer
ugentlig + 1 hver 3.
weekend

Historie: Hovedbygning
opført 1870 som
tysk kro, oprindelige
staldbygning ældre med
fortid som rejsstald ved
dansk kgl. privilegeret
kro. Her driver Lauridsen
Pilgrim Herberg med 22
køjepladser. Åbent tre
sommermåneder.

Varm lupinerne og tjen penge

Især om vinteren er der penge at spare på kvægfoderet ved at bruge hjemmedyrket, varmebehandlet lupin eller hestebønne.

Der er mellem én og tre kroner at hente dagligt pr. ko, hvis man skifter indkøbt økologisk proteinfoder ud med varmebehandlet lupin eller hestebønner. Ifølge beregninger, som



Videncentret Økologi har gennemført for tre økologiske malkekvægsbedrifter, er gevinsten størst uden for afgræsningsæsonen.

Beregningerne er et led i et projekt, der fokuserer på selvforsyning og dansk-produceret foder til malkekvæg, og Kirstine F. Jørgensen fra Videncentret er godt tilfreds med de foreløbige resultater, hvor det både er lykkedes at optimere rationerne med dansk foder og samtidig gøre dem billigere. - Men man skal holde sig for øje, at rationens fedtindhold falder. Der er lidt mere fedt i lupin, så det er nemmere at afstemme rationerne med lupin, men til gengæld er hestebønner lettere at dyrke, så det er en afvejning, man må foretage.

Ensilage gøder økologiske marker

Ensilage af kløvergræs eller lucerne er god, næringsrig gødning, og i modsætning til almindelig grøngødning har ensilagen den fordel, at den kan tildeles de afgrøder, der betaler mest for den.

Det viser forsøg i Holland. Rigtigt passet kan en hektar kløvergræs eller lucerne levere op mod 500 kg økologisk og letomsættelig kvælstof. Hertil kommer 50-60 kg P og omkring 400 kg K. Det giver gødning med 6-10 kg N pr. ton, dvs. mere end i husdyrgødning.

En forudsætning for så høje udbytter i marken er, at man høster i hvert fald tre slæt i sæsonen. En anden og billigere måde at opbevare sin grøngødning på er at snitte den fint og hælde den i gylletanken. Flere økologer herhjemme eksperimenterer med at blande rødkløver i gyllen.



Jo mere på græs jo bedre

Men fri adgang mellem mark og stald er ikke optimalt for alle køer, viser forskningsprojekt

Ph.D.-forsker Elke Burow har undersøgt sammenhængen mellem afgræsning og en række sundhedsparametre, og hendes forskning afslører, at dødeligheden falder, når køerne kommer på græs. Jo længere tid på græs, jo lavere dødelighed, fremgår det af hendes undersøgelser. Fri adgang mellem mark og stald er imidlertid ikke så godt for velfærden, som man kunne tro.

I besætninger, hvor køerne i høj grad selv bestemmer, om de vil gå ud eller blive inde, er dødeligheden således 42 procent højere end i besætninger, hvor de ikke kan vælge at blive inde.

Elke Burow kan ikke forklare dette mønster, men hun har en teori.

- Når køerne selv kan vælge, kan det være, at de køer, der ville få mest ud af at gå ud, ikke gør det. Det kan være køer, der er halte eller på anden måde ikke bevæger sig så godt eller så langt, siger hun.

Hun er nu i gang med at undersøge, om det rent faktisk forholder sig sådan. Det sker i en besætning, hvor køerne er udstyret med sensorer, der registrerer, hvornår køerne forlader stalden og kommer tilbage igen.

kmn



Økologi passer godt til

PLANTEAVL: Klaus Aage Bengtson lægger 580 hektar om til økologisk drift. Det har indtil videre været en god forretning

Tekst og foto:
Karen Munk Nielsen

2011 har været et godt år på Nordkær. Det bedste nogensinde, faktisk, og det tilskriver den nordjyske planteavl Klaus Aage Bengtson, at han sidste år omlagde sin gård til økologisk drift.

Korn og frø er høstet med pæne udbytter i godkendt kvalitet. Og med økologiske priser, der i runde tal er det

dobbelte af konventionelle, er der god grund til Klaus Aages tilfredse smil.

Når han allerede under omlægningen opnår økologiske priser, skyldes det, at han har specialiseret sig i fremavl. Økologer må nemlig anvende udsæd dyrket på marker under omlægning, og derfor afregnes varen også økologisk.

Fanget af rækkedyrkning

- Jeg er vant til at dyrke højværdiafgrøder - har avlet rigtig meget frø og også nøgen havre. Det er nødvendigt for at få økonomi i produktionen, siger Klaus Aage Bengtson, der var på udkig efter nye udfordringer, da han i vinteren 2010 begyndte at surfe på nettet efter gode ideer.

Markplan 2012

Nordkær er specialiseret i græsfrø og fremavl.

Afgrøde	Ha
Alm. rajgræs	182
Vårhvede	156
Hestebønner	63
Vinterrug	76
Rødkløver til slæt	51
Timothe	18
Hvidkløver	15
Vedv. græs	8

Økologi var en nærliggende mulighed.

- Jeg faldt over en artikel om rækkedyrkning og blev imponeret over den høje proteinprocent, det kunne give. Det blev jeg fanget af.

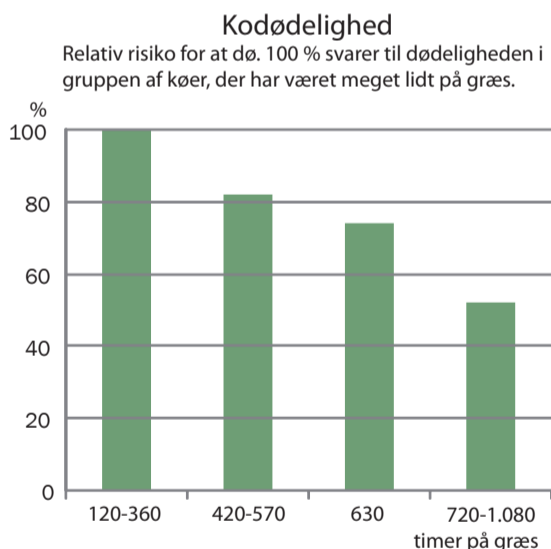
Man skal gøre noget andet end det, de andre gør, siger Klaus Aage, som satte sig og 'legede lidt med tallene' i Berdriftsløsning.

- Resultatet var noget bedre end det, vi opnåede med den eksisterende drift. Så snakkede jeg med en nabo, og inden jeg kørte derfra havde jeg 175 ha mere at gøre godt med, fortæller han.

For Klaus Aage Bengtson er der aldrig langt fra tanke til handling, så i løbet af foråret var beslutningen taget, og 1. august 2010 var omlægningen officielt en realitet. 580 ha nordjysk muld kunne tælles med i økologistatistikken.

Tynde frøgræsmarker

Strategien var at komme



Køer, der er på græs i hvad der svarer til fire-seks timer i døgnet, har kun halvt så stor dødelighed som køer, der er på græs i et par timer.

Gmo kan være en dyr nabo

Det kan blive meget dyrt for økologiske landmænd at have konventionelle naboer, der dyrker gensplejsede afgrøder (gmo). Det dokumenterede Marco Schlüter, direktør for den internationale økologi-organisation IFOAM's EU-gruppe, da han for nylig holdt oplæg på en EU-konference om de samfundsmæssige konsekvenser ved gmo-dyrkning.

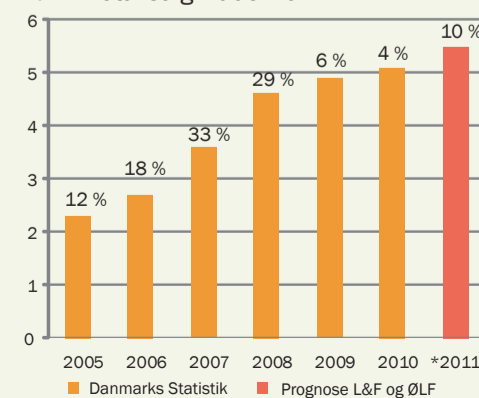
I Spanien, som er et af de få lande i Europa, hvor det er tilladt at dyrke nogle få gmo-afgrøder, har 16 økologiske landmænd indtil nu fået deres majsmarker forurenede med pollen fra gmo-majs. Konsekvensen har været, at deres majshøst blev kasseret som økologisk og måtte sælges konventionelt. Samtidig kunne de ikke bruge deres egen majs som foder til deres dyr.



Konstant vækst i detailsalget

Godt syv procent af de fødevarer, der bliver solgt i Danmark er økologiske, og dansk dagligvarehandel er dermed verdensmester i at sælge økologi. Efter flere år med store tocifrede vækstrater voksede det økologiske detailsalg dog kun 4-6 pct. i 2009 og 2010. Ifølge en prognose fra Landbrug & Fødevarer og Økologisk Landsforening ser det ud til, at væksten i indværende år igen sniger sig op på et tocifret tal, og dermed fortsætter økologien med at vinde markedsandele fra de konventionelle fødevarer.

Mia kr. Detailsalg 2005-2011





Maskinparken på Nordkær

Klaus Aage Bengtson har investeret to mio. kr. i primært maskiner i forbindelse med omlægningen. Nyeste skud på maskinparken er en 8 meter CombCut.

4 Deutz-traktorer 100-300 HK, heraf to med gps
2 mejetærskere, 24 fod
Lemken kombisåmaskine, 5 m
7-furet vendepløj
Thyregod radrenser m. kamera, 14 rækker
CombCut ukrudtskniv, 8 m
Strigle, 9 m
Halmstrigle, 12 m
Horsch 7,5 m
Marsk Stig 7,25 m
Wäderstad tandfræser, 8,9 m
Spearhead slaglekklipper, 7,6 m
Jerntromle 5,2 m

Klaus Aage Bengtson er frøavlser og har rustet sig til den økologiske driftsform ved at investere i harver og specialmaskiner, der kan holde markerne rene.

at prale af, men til 14 kr. pr. kg er det nu ikke så ringe endda. Højdespringeren er imidlertid hestebønner, der i år giver omkring 16.000 kr. i dækningsbidrag.

- Nu er jeg jo ikke drænmeister for ingenting, kommer det tørt fra Klaus Aage Bengtson, der ud over landbruget også driver et drænfirma.

- Jorden er så veldrænet, at vi kan så allerede i marts. Det gælder om at komme tidligt i gang, så vi kommer foran skadedyrene, lyder hans opskrift på at kunne høste omkring 1. september.

Det er tredje år, han dyrker hestebønner. For to år siden var det på konventionel vis, og sidste år halvøkologisk.

- Da havde jeg købt radrenseren og ville lige prøve, hvordan det gik uden sprøjtning, forklarer Klaus Aage.

Og det gik faktisk så godt, at han ikke tøver med at anbefale metoden.

Konventionelle hestebønner bør også radrenses, fastslår han.

Går ikke ned på udstyr

Klaus Aage Bengtson er ikke en mand, der gør noget halvt. I forbindelse med omlægningen har han investeret to mio. kroner.

De er blandt andet gået til harver, en kamerastyret radrenser og en traktor med gps og smalle tvillinghjul, der passer til rækkeafstanden i hvede og hestebønner på 37 cm. Senest har han købt en svensk CombCut – en specialmaskine, der kan 'kæmme' korn og græs for ukrudt.

- Jeg har heldigvis haft en likviditet, så jeg kunne investere, men jeg mener også, det skal køre på et højt mekaniseringsniveau, hvis der skal være økonomi i det, siger Klaus Aage Bengtson, hvis absolutte førsteprioritet er at holde frøgræsmarkerne rene.

Maskiner på højt niveau

Han ser ingen modsætning mellem økologi og stordrift. Snarere tværtimod. Store arealer er en god basis for at investere i det bedste grej.

- Hvis vi fortsat må bruge en vis andel konventionel gødning, tror jeg, vi vil se meget store økologiske planteavlslbrug i fremtiden. Maskinteknologien er på et højt niveau, så ukrudtsbekæmpelse bliver ikke noget problem, vurderer Klaus Aage Bengtson.

Klimaplaner virker godt

24 økologiske landmænd reducerer klimabelastningen fra deres gårde i et toårigt projekt. Virkemidlerne er mange og forskelligartede.

Det nytter at tale konkret om klimabelastningen og regne på den. Det viser de første erfaringer fra projektet Klimahandlingsplaner på bedriftsniveau.

En foreløbig opgørelse fra 16 jyske bedrifter i projektet viser en beregnet reduktion af drivhusgasser på 26 procent, når de aftalte tiltag er gennemført.

Og det er de fleste deltagere i fuld gang med, lyder det samstemmende fra konsulenterne Erik Kristensen, Økologisk Landsforening, og Pernille Plantener, Økologisk Rådgivning, Gefion, der gennemfører bedriftsbesøgene og rådgiver om relevante indsatser.

- Mange er blevet grebet af ideen om at blive klimaneutrale, og der går sport i at få bragt udledningstallet ned. Andre rapporterer, at de har sparet penge gennem simple småinvesteringer - f.eks. hygostat eller tænd-sluk-ur til lyset - eller sparet lattergasudledning ved at etablere faste kørespor. Og nogle fortæller, at her fandt de den afgørende motivation til at opstille den vindmølle, de længe havde talt om, siger Pernille Plantener.

kmn@okologi.dk



stordrift

Dækningsbidrag 2011

Stort set alle afgrøder lykkedes, og økonomisk ligger resultatet 1 mio. kr. over budgettet. Et lavt udbytte i rajgræs skyldes, at græsset blev udlagt om efteråret umiddelbart efter overgangen til økologisk drift.

Afgrøde	Udbytte, kg	DB, kr./ha
Hestebønne	4200	16.300
Vårhvede	3600	11.000
Vinterhvede	4200	11.000
Rajgræs	770*	10.500
Vinterrug	4150	10.500
Triticale	4400	9.300
Havre	3400	8.400
*råvare		

hurtigt i gang og udlægge et stort areal med kløver for at samle kvælstof. Der blev også udlagt rajgræs i renbestand i efteråret.

- Det skulle jeg nok ikke have

gjort, men vi ville have hele arealet med fra begyndelsen, forklarer Klaus Aage Bengtson. Udbyttet i de to marker med rajgræs blev henholdsvis 700 og 1100 kg råvare. Ikke noget

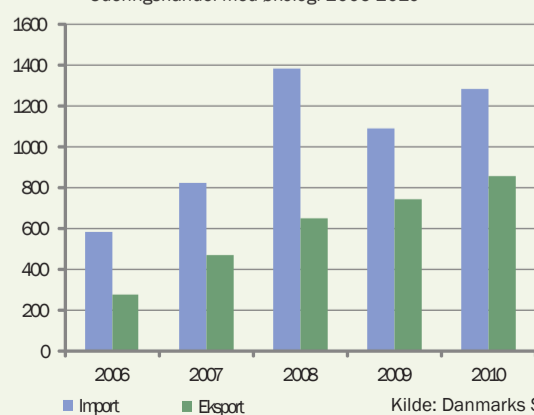
Roerne er høstet

Der er langt mellem økologiske roedyrkere, men der findes nogle få. En af dem er Henrik Klitgaard, i Himmerland. Han dyrker 9 ha foderroer til sine 250 malkekøer, og i november kunne han så gøre status over årets høst.

Resultatet er 12.000 FE/ha i rod, vurderer konsulent Bjarne Hansen, der var på pletten med sit kamera, da roeoptageren kørte i marken.



Mio. kr Udenrigshandel med økologi 2006-2010



Både eksport og import vokser

For femte år i træk sætter dansk, økologisk eksport rekord, viser nye tal fra Danmarks Statistik. På fire år er eksporten mere end tredoblet, men importen vokser endnu hurtigere, og der er stadig lang vej til balance i udenrigshandlen. Danmarks eksport af økologi voksede i 2010 til 857 mio. kr. Det svarer til en vækst på 15 pct.

Men også trafikken den anden vej vokser igen. Efter et stort dyk i importen i 2009 steg importen sidste år med 18 procent til 1,3 mia. kroner, og den nærmer sig dermed rekordniveauet fra 2008.

Ja eller nej til økologi?

Hvorfor siger nogle landmænd ja, mens andre siger nej. Hvorfor siger landmænd ja til økologi? Er det økonomi, dyrevelfærd, miljøhensyn eller helt andre overvejelser, som ligger bag. Hvorfor siger andre nej. Er det driftsformen, de mange restriktioner eller er det økonomiske incitament for lille?

Det vil vi gerne vide. Hvis du vil bruge nogle få minutter på at besvare vores spørgsmål, vil vi gerne kvittere ved at give dig mulighed for at vinde en Ipad. Vi sætter een på højkant for hver 50, som svarer. Vinderne af Ipad's får direkte besked. Udfyld spørgeskemaet her og send det til: Den grønne vej, Økologisk Landsforening, Silkeborgvej 260, 8230 Åbyhøj eller gå ind på <http://bit.ly/dinholdning>



Svar & Vind

1. Driver du din ejendom økologisk?

Hvis ja – hvorfor lagde du i sin tid om til økologi:

- Økonomi
- Dyrevelfærd
- Holdning
- Miljø
- Andet

2. Har du overvejet at lægge om til økologi?

Hvis ja - hvorfor:

- Økonomi
- Dyrevelfærd
- Holdning
- Miljø
- Andet

3. Har du fået foretaget omlægningstjek?

- Ja
- Nej

4. Du driver din ejendom konventionelt og har ikke lyst til at blive økolog:

Hvorfor ikke:

- Min ejendom egner sig ikke til økologisk drift
- Jeg tror ikke på økologi
- Jeg ved for lidt om økologi
- Økologi er ikke en økonomisk fordel for mig
- Andet

Navn

Adresse

Telefon

E-mail

Driftsform: konv/øko

Areal, ha

Antal dyr/art

VI OFFENTLIGGØR RESULTATET AF UNDERSØGELSEN I NÆSTE NUMMER AF DEN GRØNNE VEJ - SOM UDKOMMER 3. FEBRUAR 2012. Ved at deltage giver du tilladelse til, at vi kan henvende os direkte til dig. Vi vil meget gerne i kontakt med landbrugere, der enten siger måske eller nej til økologi og som vil være med i en fokusgruppe/ REDAKTIONEN.

den grønne vej

Særudgave af
Økologi & Erhverv

udgivet af
Økologisk Landsforening

Silkeborgvej 260
8230 Åbyhøj
Tlf. 87 32 27 00
www.okologi.dk
Udkommer
4 gange årligt

ISSN 1904-1586

Design og layout
Louise P. Lykkegaard

I redaktionen:
Steffen Borch (ansv.)
Erland Rasmussen
Jakob Brandt
Karen Munk Nielsen



Den grønne Vej udgives med tilskud fra "Grønt Udviklings- og Demonstrations Program, GUDP under Fødevareministeriet".